

Gullbyen

San Francisco er et liberalt og europeisk fristed midt i USA
– ikke rart man forelsker seg i byen.

Tekst Kjersti Flaa

Golden Gate-broen strekker seg over San Francisco Bay, og er ett av det 20. århundrets mest bemerkelsesverdige ingeniørarbeider. Broen stod ferdig i 1937, er 2727 meter lang og har en bredde på 25 meter. Pylonene strekker seg 220 meter til værs. Den har seks bilspor og kan også benyttes av fotgjengere og syklist. Arkitekten bak broen var Joseph B. Strauss, som med 400 stålbroer på merittlisten, var datidens spesialist.

Visit California

Lombard Street er kjent som verdens mest svingete gate, og har vært med i utallige filmer.

Christine Krieg/SFCVB

Alamo Square, eller "Postcard Row" er for mange kanskje best kjent fra tv-serien Full House med Bob Saget og Olson-tvillingene.

– Byen er et multikulturelt samfunn og en smeltedigel av nasjonaliteter – og huser blant annet USAs største kinesiske befolkning.

SAN FRANCISCO BESKRIVES ofte som den mer forsiktige og rolige storebroren til Los Angeles. Her finner man dessuten den mest liberale og mangfoldige befolkningen i Amerika. Byen er et multikulturelt samfunn og en smeltedigel av nasjonaliteter – og huser blant annet USAs største kinesiske befolkning. I tillegg er det et stort homofilt miljø, og en kort biltur unna finner vi det mye omskrevne IT-sentrumet Silicon Valley. De viktorianske husene langs stupbratte veier og de karakteristiske kabelvognene, som er over 100 år gamle, gjør San Francisco til en arkitektonisk opplevelse, men vitner også om en historisk spennende by. Men husk å ta med vindjakke. Været er like uforutsigbart og raskt skiftende som på Vestlandet.

MAKE LOVE, NOT WAR. For mange er San Francisco hippienes hovedstad. Sommeren 1967 refereres til som "Summer of Love". John Phillips i The Mamas & the Papas skrev låten, og Scott McKenzie sang "San Francisco (Be Sure to Wear Flowers

in Your Hair), og unge mennesker fra hele verden danset inn til byen, med blomster i håret. Beatles hev seg på bølgen med "All You Need is Love" – og i Golden Gate Park, like ved den kjente broen med samme navn, ble det delt ut gratis mat og dop – mens fri kjærlighet ble praktisert over en lav sko.

GOLDEN GATE. Den spesielle geografiske beliggenheten gjør San Francisco til en utrolig vakker by. Den ligger på en halvøy med iskaldt hav rundt seg. Det gir byen et uvanlig klima for å være i California. Somrene kan bli varme som en sørnorsk høysommer, mens det resten av året kan minne om norsk september. Forskjellen er den berømte tåken, som med jevne mellomrom innhyller halvøya. Været er dessuten utrolig omskiftelig. Innbyggerne her kler seg i lag på lag, og det anbefales å ha med flere tynne plagg, som er lette å ta av og på.

Golden Gate-broen strekker seg over bukten, og er ett av det 20. århundrets mest bemerkelsesverdige ingeniørarbeider.

iStock

Getty Images

Prøv fersk clam chowder! No. 9 Fisherman's Grotto har servert sjømat siden 1935 og var første restaurant med sitteplasser på Fisherman's Wharf.

Getty Images

Navnet Alcatraz er egentlig avledet av *Isla de los Alcatrazes* – Pelikanenes øy. Tidligere hekket mange pelikaner der. Øya har også det eldste fyrtårnet på USAs vestkyst.

– I 1934 ble Alcatraz høysikkerhetsfengsel for celebre kriminelle som mafiakongen Al Capone.

Broen forbinder San Francisco på den nordlige spissen av San Francisco-halvøya med Marin County, som er en del av U.S. Highway 101 og California State Highway 1. Broen var den lengste hengebroen i verden da den stod ferdig 27. mai 1937. Den er senere blitt et internasjonalt symbol på San Francisco og USA. Ved San Francisco-enden av broen finner vi Fort Point, som stod ferdig i 1861. Dens 150 kanoner ble tidligere brukt til å forsvare bukten. Herfra har man i dag den beste utsikten mot broen.

FENGSELENDE BESØK. Midt ute i bukten ligger Alcatraz; et fascinerende motstykke til den majestetiske broen. Den lille øya, også kjent som “The Rock”, ble først brukt til å oppbevare fanger under den spansk-amerikanske krigen i 1898. I 1934 ble den høysikkerhetsfengsel for celebre kriminelle som mafiakongen Al Capone. Det fortsatte å være fengsel her frem til 1963, og det sies at ingen rømningsforsøk har vært vellykket. I hvert fall er det ikke bevist at noen har klart å komme seg fra øya i live.

iStock

San Francisco har flere mil med strender.

Visit California

Pir 39 på Fisherman's Wharf er tilholdssted for de berømte sjølovene.

iStock
Over San Francisco-Oakland Bay Bridge – eller Bay Bridge som de lokale sier – kjører det rundt 280 000 biler hver dag.

San Francisco kalles med rette Fog City.

San Francisco Chinatown er ett av de største kinesiske samfunnene utenfor Asia.

– Føniksen i byvåpenet representerer San Franciscos gjenfødelse fra asken etter jordskjelvet.

Strømmene i bukten sies å være så sterke at det er umulig. I dag kan du besøke fengselet og cellene mens du hører historier fortalt av tidligere innsatte.

I kontrast til det dystre fengselet, kan en tur i Golden Gate Park være et friskt pust. Det er i dag verdens største menneskeskapt park, men en imponerende samling blomster og trær fra hele verden. Her ligger også museene på rekke og rad, og byens herreløse katter samler seg i den ene enden av parken, der de blir matet og tatt vare på av dyrevenner. Det finnes to mil med gangstier, japanske tehager, bueskytingsarena, øvelsessteder for fluefiske, en inngjerding med bisonokser samt California Academy of Sciences – med akvarium, planetarium og et naturhistorisk museum.

ETNISK MANGFOLD. I dag er San Francisco den fjerde største byen i California med cirka 750 000 innbyggere, men byen på Vestkysten har den høyeste befolkningstettheten, bortsett fra New

York. De første europeerne som bosatte seg her, var spanjoler (1776). Byen vokste hurtig da gulljakten i California startet i 1848, og befolkningen steg fra 1000 i 1848 til 25 000 i desember 1849. Befolkningsveksten førte med seg kriminalitet, prostitusjon og gambling, men også økonomisk vekst, deriblant så flere banker dagens lys. Den første kabelvognen fraktet innbyggere opp i Clay Street allerede i 1873. Deretter vokste byens viktorianske hus frem. Innen 1890 hadde befolkningen steget til 300 000. San Francisco ble kjent som den mest kunstneriske og liberale byen i Amerika, med et enormt etnisk mangfold. I 1906 ble to tredjedeler av byen ødelagt av jordskjelv. Men den ble raskt bygget opp igjen, og fikk etter hvert stempelet som et solid finansielt sentrum i USA. Under den store depresjonen i 1929 feilet – utrolig nok – ingen av de San Francisco-baserte bankene. Føniksen i byvåpenet representerer San Franciscos gjenfødelse fra asken etter jordskjelvet.

De gamle trikkene trafikkerer fortsatt ruter i byen.

iStock

HISTORISK TRIKKETUR. San Franciscos gater er like bratte som du kan få inntrykk av gjennom de mange klassiske biljakt-scenene du har sett på film. Blant dem Steve McQueen som cruiser rundt i en 1968-modell Ford Mustang i filmen "Bullitt". Filmer som "Maltserfalken" (1941), "Vertigo" (1958), "Dirty Harry" (1979) og "Milk" (2008) har også bidratt til å sette San Francisco på kartet i filmverdenen.

Det var nettopp de bratte gatene som ledet til utviklingen av San Franciscos berømte transportsystem; kabelvognene. Disse gamle passasjervognene trafikkerer fortsatt ruter i byen, og er det siste manuelt styrte systemet i sin klasse i verden. Av de 23 originale linjene som ble etablerte mellom 1873 og 1890, er det kun tre igjen. To av rutene strekker seg fra down town nær Union Square til Fisherman's Wharf. Den tredje går langs California Street. I dag fungerer de mest som en turistattraksjon. På 1940-tallet ble vognene forsøkt fjernet, men innbyggerne i San Francisco protesterte, og klarte å bevare dette unike transportsystemet. Vil du ta deg en tur, så gå på ved turens første stasjon ved Powell Street/Market Street for å se hvordan føreren snur den åtte tonn tunge, seks meter lange vognen, for hånd. Den andre populære snuplassen er ved Hyde/Beach. De eventyrlystne kan forsøke å henge på siden av vognen, slik man ofte har sett på film. Muligens gir dette bedre utsikt, i hvert fall mer spenning. Det er ofte kø av turister for å kjøre med vognene, særlig om sommeren, så regn med noe ventetid. For en innføring i kabelvognenes historie, besøk Cable Car Museum, som ligger ved 1201 Mason Street.

Fisherman's Wharf er stedet for god sjømat.

Det fanges og spises 17000 tonn dungeness-krabber årlig i San Francisco.

– Området ble et sentrum for fiske under Californias gullrush på 1800-tallet, da kinesiske immigranter startet opp butikker der de solgte det de fanget i bukten til gullgraverne som passerte.

PIR 39. Til tross for at det er ganske dyrt og overfylt av turister, er Fisherman's Wharf en av San Franciscos største attraksjoner. Langs sjøsiden finner du historiske skip, en utrolig utsikt over bukten, gatekunstnere, endeløse shoppingmuligheter og boder fullstappet av fersk sjømat. Området ble et sentrum for fiske under Californias gullrush på 1800-tallet, da kinesiske immigranter startet opp butikker der de solgte det de fanget i bukten til gullgraverne som passerte. Italienske fiskere fulgte etter, og etablerte boder langs stranden. Langs Jefferson Street, som løper parallelt med Fisherman's Wharf, har det dukket opp nye familieattraksjoner, deriblant et voksmuseum.

Musee Mecanique er en av byens mest unike attraksjoner, og har nå forflyttet seg fra sin opprinnelige plassering ved Cliff House til pir 45. Denne store samlingen av spilleautomater, som daterer seg fra 1880-tallet og frem til i dag, inkluderer blant annet spåmaskiner, bevegelige, tredimensjonale modeller og den berømte "Laughing Sal", som opprinnelig var på

Whitneys Playland fra 1940 til 1972. To kvartaler øst for hjertet av Fisherman's Wharf, på Pir 39, finnes de berømte sjøløvene. Noen påstår at sjøløvene begynte å samle seg her etter jordskjelvet i 1989, men jordskjelvet skjedde måneder etter at de første sjøløvene hadde slått seg til ro her. I 2009 ble det registrert 1700 sjøløver her, men antallet varierer.

Fra Fisherman's Wharf har man også utsikt til Alcatraz. Fra Pier 33 kan man ta båten over "bayen" og få en guidet tur på øya. Hvis man skulle bli sulten av all sightseeing, kan man alltid spise fersk *dungeness*-krabbe eller *clam chowder* (suppe) på en av restaurantene ved piren.

LIBERALT NABOLAG. Ønsker du et innblikk i den mer "liberale" siden av San Francisco, bør du besøke bydelene Haight-Ashbury og Castro. Haight & Ashbury er et hippie-preget område spekket med second hand-butikker, cafeer og restauranter. Det var her hippie-bevegelsen skjøt fart på 1960-tallet. ▶

Kreative fasader i Haight-Ashbury.

HAIGHT STREET MARKET

Homo-ikonet Harvey Milk er æret i Castro.

Haight-Ashbury er San Franciscos hippiestrøk.

Ett av kjennetegnene ved hippiene var motstanden mot materiell grådighet i samfunnet, og at de ikke stolte på etablerte sannheter fra foreldregenerasjonen. Hippiene var ikke-voldelige og anti-militaristiske. Mottoet deres var "Make love, not war", og Vietnamkrigen ble et symbol på alt de var imot. Hippienes lange hår markerte opposisjon til den eldre generasjon, men skulle også vise avstand til de kortklipte amerikanske soldatene. Distriktet Haight-Ashbury er fortsatt merket av "blomsterbarna" fra sommeren 1967, og kjente mennesker fra musikkscenen bor der fremdeles. Husene til medlemmer av The Grateful Dead, Jefferson Airplane, Crosby Stills Nash & Young, som alle har hatt adresser i dette området, eksisterer fremdeles. Det samme gjør det viktorianske huset til Janis Joplin. Castro er de homofiles bydel, og bærer preg av dette. På 1980-tallet ble deler av byen hardt rammet av AIDS-epidemien. Svaret ble en folkebevegelse med stort engasjement, som i dag er forbildet for mye av HIV-arbeidet over resten av verden. De vakre, fargesprakende husene i viktoriansk stil gir Haight-Ashbury og Castro et helt spesielt preg. Andre bydeler som er verd et besøk er Chinatown og Latin Quarter. Som navnene tilsier er disse preget av innvandrene som har bosatt seg her, og som bidrar til å gjøre San Francisco til et multikulturelt eventyr. ■

Janis Joplin bodde både på 122 Lyon Street og 635 Ashbury Street. Begge stedene er selvsagte stopp for gamle hippier på pilgrimsferd.

© 1969, Albert B. Grossman Management, New York/Creative Commons

Joan Baez gjør en imprompto konsert for turister og blomsterbarn på hjørnet av Haight-Ashbury en fredag i 1967.

OPPLEV SAN FRANCISCO

BO

Four Seasons Hotel

Den verdenskjente kjeden skuffer aldri. Hotellet er plassert downtown i byen.

fourseasons.com/sanfrancisco

Fairmont Heritage Place

Luksus og romantikk midt i byens mest aktive nabolag ved Fisherman's Wharf.

fairmont.com/ghirardelli/

Bo privat

Å leie leilighet er en billigere, men trygg måte å bo på. Da opplever du også byen fra de lokale stædet.

airbnb.com

AirBnB

The St. Regis

Rangert som byens beste hotell. Det blir betraktet som et moderne mesterverk og ligger strategisk plassert ved SoMa (Modern Art Museum).

stregissanfrancisco.com

SPISE

Gary Danko

Hvis du vil unne deg litt luksus og vil oppleve et gastronomisk mekka.

garydanko.com

Masa's

Moderne fransk tasting-meny i en elegant og tilbaketrukket atmosfære.

masasrestaurant.com

Bubba Gump

Som du sikker husker fra Forest Gump-filmen. Tilbyr deilig mat på Pier 39 ved Fisherman's Wharf.

bubbagump.com/locations/san-francisco/

Canteen

Denne amerikanske restaurantkjeden er mest kjent for sine fantastiske brunsjer. På tirsdagskveld har de pre fix-meny med ekstra gode priser.

sfcanteen.com

Kiss Seafood

En japansk superstjerne i sin sjanger med den ferskeste fisken på menyen.

kisseseafood.com

OPPLEV

Alcatraz

Tilgjengelig via Alcatraz Cruises, som går fra pir 33 cirka hver halvtime. Åpent: kl 09.30-16.20. Priser for ferge og tilgang til øya: \$26 på dagtid, \$33 for kveldstur.

alcatraztrips.com

iStock

Kabelvognene

Har satt sitt preg på byen i mer enn hundre år, helt siden Andrew Hallidie testet det første kabelvognsystemet i august 1873 (nær toppen av Nob Hill, Clay Street/Jones Street). Taksten er seks dollar per tur, eller 14 dollar for dagskort.

sfcablecar.com

Golden Gate Bridge

Det er utkikkspunkt nordøst og sørøst for broen, og disse gir deg forskjellige utsikter mot byen og Alcatraz.

goldengatebridge.org

Golden Gate Park.

Det er vanskelig å fatte at dette området med innsjøer, fosser, hager og stier tidligere var 400 hektar lite fruktbare sanddyner.

Golden Gate Park er i dag verdens største menneskeskapte park.

golden-gate-park.com

Visit California

Lombard Street

Også kjent som "verdens mest krokete gate". Den stupbratte gaten er en av byens mest kjente attraksjoner, og har vært med i tallrike filmer. Den er akkompagnert av rosa blomsterbed, noe som gjør fotografiene enda vakrere.

Nabolag

Det fargerike hippiestrøket Haight-Ashbury og homsestrøket Castro med alle sine barer og restauranter er flittig besøkt av turister. Castro Street er blant annet sentrum for San Franciscos Halloween-feiring, som tiltrekker seg en halv million mennesker hvert år.

mycastro.com

iStock

Rådhuset

Et arkitektonisk høydepunkt og landemerke, først åpnet i 1915. Rådhuset strekker seg over to kvartaler ved Van Ness. Det er modellert etter Peterskirken i Roma, og den gyldne kuppelen på toppen er den høyeste i landet.

sfgov.org

Dolores Mission

Byens eldste bygning ligger i hjertet av Mission-distriktet –

byens latinske område. Den er også kjent som Mission San Francisco de Assisi, rommer hager og gravsteder.

missiondolores.org

Strybing Arboretum and Botanical Gardens

Et høydepunkt man ikke bør gå glipp av. Her finnes 6000 sjeldne planter. Vindmøllen vest i parken ble bygget for 95 år siden, og er et populært møtested.

sfbotanicalgarden.org

SFMOMA

Museet for moderne kunst er designet av den kjente sveitsiske arkitekten Mario Botta. Museet presenterer et bredt utvalg av verdenskjente utstillinger. Den permanente utstillingen har verker av kunstnere som Pollock, Mondrian, Rauschenberg og Matisse.

sfmoma.org

Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender Historical Society Museum

For å lære mer om historien og kulturen til den delen av samfunnet.

glbthistory.org

iStock

Mer informasjon

Se mer om hva San Francisco har å by på.

sanfrancisco.travel

WIDEROE.NO

Ny rute! Fra 8. april flyr SAS direkte Oslo-San Francisco. Widerøe flyr deg fra hele landet til Oslo-området. På wideroe.no eller m.wf.no kan du bestille flybilletter til hele verden, samt hotell og leiebil.